

активів, що сек'юритизуються;

- оцінка параметрів сформованого пулу активів, що сек'юритизуються, на основі аналізу його структури та системи показників (розмір пулу активів, що сек'юритизуються; кількість активів, що сек'юритизуються; частка окремого активу в пулі активів, що сек'юритизуються; рівень прострочення платежів; рівень географічної концентрації; рівень галузевої концентрації; середньозважена відсоткова ставка; середньозважений вік пулу активів, що сек'юритизуються; середньозважений термін погашення активів, що сек'юритизуються; рівень дострокового погашення);

- моделювання майбутніх потоків платежів по пулу активів, що сек'юритизуються.

Результати такого аналізу забезпечують формування аналітичної інформації для прийняття рішення щодо можливості проведення сек'юритизації з використанням наявних в оригінатора активів та диверсифікації ризиків за рахунок оптимальної концентрації активів.

Список використаних джерел:

1. Бэр Х.П. Секьюритизация активов: секьюритизация финансовых активов – инновационная техника финансирования банков / пер. с нем. Ю.М. Алексеев, О.М. Иванов. М.: Волтерс Клувер, 2007. 624 с.

2. Legenchuk S., Pashkevych M., Usatenko O., Driha O., Ivanenko V. Securitization as an innovative refinancing mechanism and an effective asset management tool in a sustainable development environment. *The International Conference on Sustainable Futures: Environmental, Technological, Social and Economic Matters (ICSF 2020)*, Kryvyi Rih, Ukraine, E3S Web of Conferences, Vol.166. URL: https://www.e3s-conferences.org/articles/e3sconf/pdf/2020/26/e3sconf_icsf2020_13029.pdf

УДК 657.6

Бондар Валерій Петрович,
д. е. н., професор,
м. Київ, Україна

ЗАСТОСУВАННЯ РИЗИК-ОРІЄНТОВАНОГО ПІДХОДУ ПІД ЧАС ПРОВЕДЕННЯ НАЛЕЖНОЇ ПЕРЕВІРКИ КЛІЄНТА АУДИТОРСЬКОЇ ФІРМИ

У сучасний час одною з головних загроз економічній безпеці держави є відмивання доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансування тероризму та фінансування розповсюдження зброї масового знищення.

З метою формування ефективної системи міжнародного співробітництва у сфері запобігання зазначеним загрозам, було створено спеціальні інституції - групу з розробки фінансових заходів боротьби з відмиванням грошей (FATF), комітет експертів Ради Європи з оцінки заходів боротьби з відмиванням грошей і фінансуванням тероризму (MONEYVAL), основною метою яких є розробка міжнародних стандартів у сфері протидії відмиванню грошей та фінансуванню тероризму.

Слід зазначити, що відповідно до вимог міжнародних організацій за останні роки Україна також суттєво удосконалила законодавчу базу у сфері боротьби з відмиванням коштів, одержаних злочинним шляхом. Зокрема, 28.04.2020 р. набув чинності Закон № 361-ІХ «Про запобігання і протидію легалізації (відмивання) доходів, отриманих злочинним шляхом, фінансуванню тероризму і фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення» (далі – Закон № 361), що реалізує низку рекомендацій FATF.

Так як суб'єкти аудиторської діяльності відносяться до спеціально визначених суб'єктів первинного фінансового моніторингу (далі - СПФМ) та визначених нефінансових установ та професій (далі - ВНУП), заходи належної перевірки клієнтів повинні здійснюватися на основі ризик-орієнтованого підходу, поняття якого було визначено у Законі № 361 - визначення (виявлення), оцінка (переоцінка) та розуміння ризиків легалізації (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансування тероризму та/або фінансування розповсюдження зброї масового знищення, а також вжиття відповідних заходів щодо управління ризиками у спосіб та в обсязі, що забезпечують мінімізацію таких ризиків залежно від їх рівня [2].

Мета запровадження ризик-орієнтованого підходу [5]:

- 1) оптимізація використання ресурсів СПФМ;
- 2) підвищення ефективності та результативності заходів;
- 3) раціональне налаштування внутрішніх процедур з фінансового моніторингу.

При застосуванні підходу, що ґрунтується на оцінці ризиків, фінансові установи та ВНУП повинні мати процедури виявлення, оцінки, моніторингу, управління та зниження ризиків відмивання коштів та фінансування тероризму [3].

Також відповідно до закону № 361, СПФМ зобов'язаний забезпечувати функціонування належної системи управління ризиками, застосування у своїй діяльності ризик-орієнтовного підходу та вжиття належних заходів з метою мінімізації ризиків [2].

Тобто порядок застосування ризик-орієнтованого підходу має бути обов'язково визначено внутрішніми документами аудиторської фірми індивідуально, розробленими з урахуванням законодавства у сфері фінансового моніторингу, рекомендацій Міністерства фінансів України та міжнародних стандартів, де важливими складовими є правила і порядок проведення фінансового моніторингу.

Сутність дій при використанні ризик-орієнтованого підходу [3]:

- 1) під час оцінки ризиків фінансові установи та особливо ВНУП повинні враховувати всі суттєві фактори ризику перед тим, як визначати рівень загального ризику і відповідний рівень заходів з їх мінімізації;
- 2) фінансові установи та ВНУП можуть класифікувати заходи залежно від типу та рівня ризику для різних чинників ризику (наприклад, в конкретній ситуації, можуть застосовуватися стандартні заходи належної перевірки клієнта щодо прийняття клієнта, але слід застосовувати посилені заходи перевірки

клієнта при постійному моніторингу, або навпаки).

Ризики мають динамічний характер, тому управління ризиками має здійснюватися безперервно. Необхідно, щоб присвоєні рівні ризику відповідали дійсно наявним ризикам, відображали реальну картину, і представляли ефективний метод оцінки. ВНУП зобов'язаний встановити рівень ризику клієнту відповідно до критеріїв ризику, які визначаються ВНУП самостійно з урахуванням критеріїв ризиків, встановлених Міністерством фінансів України [1].

Статистичні дані свідчать про високу активність суб'єктів первинного моніторингу у повідомленні про сумнівні фінансові операції до органів Державного фінансового моніторингу України протягом останніх років, а статистика проведених розслідувань стосовно сумнівних фінансових операцій свідчить про високу ефективність суб'єктів первинного та державного фінансового моніторингу у запобіганні легалізації доходів, отриманих злочинним шляхом [4].

Отже, враховуючи вищезазначене, застосування ризик-орієнтованого підходу та пошук шляхів мінімізації ризиків ділових відносин під час проведення фінансового моніторингу клієнта аудиторської фірми є одним з важливих принципів запобігання та протидії легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення. Також варто зауважити, що удосконалення законодавства у сфері фінансового моніторингу продовжує рух української правової системи до міжнародних стандартів регулювання, створює дієву основу для взаємодії України з іншими державами у сфері протидії легалізації доходів, одержаних злочинним шляхом.

Список використаних джерел:

1. Керівництво з ризик-орієнтованого підходу для спеціально визначених суб'єктів первинного фінансового моніторингу URL: <https://fiu.gov.ua/assets/userfiles/books/2020/KerivnyxtvoSPFM.pdf> (дата звернення: 26.11.2021).
2. Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення від 06.12.2019 № 361-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/361-20#Text> (дата звернення: 26.11.2021).
3. Рекомендації FATF та методологія. Міжнародні стандарти боротьби з відмиванням коштів, фінансуванням тероризму і розповсюдженням зброї масового знищення URL: <https://fiu.gov.ua/assets/userfiles/books/5%20round%20FATF.pdf> (дата звернення: 26.11.2021).
4. Смагло О. В. Функціонування системи фінансового моніторингу в Україні. Економіка та суспільство. 2021. Вип. 26. С. 1-7. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/341/326> (дата звернення: 26.11.2021).
5. Фінансовий моніторинг по новому: перше наближення до законодавчих змін. ТОВ "ДЕЛОЙТ І ТУШ". 2020. URL: https://www2.deloitte.com/content/dam/Deloitte/ua/Documents/webinar/Webinar_AML_15.04.2020.pdf (дата звернення: 26.11.2021).